

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет суспільно-гуманітарних наук
Кафедра всесвітньої історії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ

« » _____ 2023р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Регіональна історична урбаністика
Південної Європи (Італія, Іспанія, Португалія)**

для студентів

спеціальності **032 Історія та археологія**
рівня вищої освіти першого (бакалаврського)
освітньої програми **032.00.02 «Історія та археологія»**

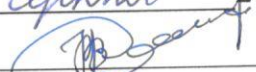
Київ-2023

Розробники: доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії Драч Оксана Олександрівна.

Викладачі: доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії Драч Оксана Олександрівна.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри всесвітньої історії Факультету суспільно-гуманітарних наук

Протокол від 28 серпня 2023 р. № 1
Завідувач кафедри (Срібняк І.В.)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 032.00.02 Історія та археологія
___. ___. 20__ р.
Гарант освітньої програми (Саган Г.В.)

Робочу програму перевірено
___. ___. 20__ р.

Заступник декана (Завадський В.М.)

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р.,
протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р.,
протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р.,
протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р.,
протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	3	
Семестр	5, 6	
Кількість змістових модулів з розподілом:	3	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	42	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	40	
Форма семестрового контролю	іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: поглиблене вивчення регіонального виміру історичної урбаністики країн Південної Європи як складової європейської цивілізації.

Завдання:

I. Вправність мислення

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
2. Здатність робити смислові узагальнення та висновки, виявляти в інформаційних даних і концептах хиби та вразливі місця, суперечності і неповноту аргументації.
3. Готовність до пізнання нового і неперервного навчання, до опанування нових знань і стратегій/способів мислення.
4. Здатність раціонально організувати власну діяльність та ефективно використовувати час.

II. Розвиненість рефлексії:

1. Здатність відрізнити суб'єктивні, спонтанні складові суджень від об'єктивних і аргументованих, вміти надавати перевагу останнім.
2. Критичність та самокритичність мислення.
3. Схильність до самоперевірки отриманих результатів, турбота про якісне виконання професійних завдань.

III. Інтелектуальна комунікація:

1. Увага і толерантність до іншої (й інакшої) думки, здатність аналізувати її зміст та структуру в процесі спілкування та адекватно на неї реагувати.
2. Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях, використовувати ввічливі форми звернення до опонента, концентруватися на значущих складових судження, не переходячи на особистості.
3. Навички публічного мовлення, здатність ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації.
4. Навички роботи в групі, розподіл функцій в колективній роботі.
5. Відкритість, здатність сприймати і враховувати зауваги, оптимізувати власну позицію в процесі обговорення, налаштованість на діалог, залучення у власні міркування висловлених слухних ідей.
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

IV. Мовно-текстологічна здатність:

1. Аналіз та інтерпретація гуманітарного тексту: здатність виокремити та відтворити смислову структуру тексту, оцінити послідовність та валідність аргументації, виділити продуктивні ідеї.
2. Порівняння змісту різних текстів, пошук та узагальнення інформації з досліджуваної проблеми.
3. Навички написання аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури. Дотримання стандартів академічного оформлення тексту.
4. Здатність використовувати (усно і письмово) державну мову в усіх сферах суспільного життя, читати фахову літературу іноземною, зокрема англійською мовою.

V. Особиста ціннісно-вольова налаштованість:

1. Інтелектуальне сумління, чесність у своїй справі та уникання симуляцій, плагіату й інших виявів не доброчесності.
2. Розуміння необхідності відповідального ставлення до роботи, чіткого і своєчасного виконання обов'язків.
3. Здатність працювати в колективі та самотійно, виявляти ініціативу, уникати некритичного слідування авторитетам.
4. Здатність життєво й фахово реалізовувати себе на основі ціннісно-світоглядних надбань людства (зокрема сприйняття людини не як засобу, а як цілі й цінності), що нерозривно поєднана з навичками критичного мислення, опануванням і обстоюванням громадянських чеснот і прав, соціальною відповідальністю, а також патріотичним піклуванням про продуктивний розвиток держави і суспільства.
5. Здатність розуміти світоглядні, правові, соціальні, економічні, культурно-історичні, духовно-моральні питання, що виходять за межі фахової спеціалізації, завдяки чому відповідально й ефективно діяти в різних суспільних контекстах, сприяючи позитивному розв'язанню нагальних проблем.

Загальні компетентності навчальної дисципліни:

ЗК. 6 Здатність до пошуку та аналізу інформації в різних джерелах.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності навчальної дисципліни:

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати та обговорювати

результати наукових досліджень.

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятними у фаховому середовищі.

ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

4. Структура навчальної дисципліни V-VI семестр

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I. Теоретичні засади регіональної історичної урбаністики							
Історична урбаністика як напрям сучасної історичної науки: предмет, методологія, термінологія	6	2					4
Міська епістемологія: методологія і категоріальний апарат	10	4	2				4
Становлення і розвиток урбаністики в XIX – XX ст.	8		2	2			4
Модульний контроль	2						
Разом	26	6	4	2			12
Змістовий модуль II. Трансформації міського способу життя модерної доби крізь призму регіональної історичної урбаністики (Італія, Іспанія, Португалія)							
Теорія і практика самоорганізації і саморозвитку міської спільноти	5	2					3
Становлення «еталонного» модерного міста	9	4	2				3
Мультитемпоральність міського життя	7	2	2				3
Трансформації індустріальних міст: основні виклики: місто і гендер	7	2	2				3
Культурологічні аспекти розвитку міст	6			2			4
Модульний контроль	4						
Разом	38	10	6	2			16
Змістовий модуль III. Регіональна історична урбаністика постмодерного міста (Італія, Іспанія, Португалія)							
Трансформація містобудівних теорій в другій половині XX ст. і сучасні урбаністичні концепції.	8	2	2				4
Регіональна історична урбаністики в постіндустріальну епоху.	8	2	2				4
Морфологія забудови та якість міського середовища постіндустріальної епохи (Іспанія, Італія, Португалія).	8	2		2			4
Модульний контроль	2						
Разом	26	6	4	2			12
Іспит	30						
Усього годин	120	22	14	6			40

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I Теоретичні засади регіональної історичної урбаністики

Лекція 1

Історична урбаністика як напрям сучасної історичної науки: предмет, методологія, термінологія

(2 год.)

Логіка викладу:

1. Історія міст і історична урбаністика: співвідношення понять.
2. Предмет і завдання історичної урбаністики. Історична урбаністика як міждисциплінарний простір: «локальна» історія, «нова локальна історія», « регіональна історія », антропологічна історія.
3. Методологічні підходи до вивчення історії міста і процесів урбанізації. Зарубіжний і національний досвід урбаністичних досліджень.
4. Історична урбаністика: проблеми термінології і джерельна база дисципліни.

Лекція 2

Міська епістемологія: методологія та понятійно-категоріальний апарат

(4 год.)

Логіка викладу:

1. Урбаністичні дослідження в рамках Чиказької школи. Р. Парк (1864-1944) - теоретик соціальної екології великого міста. Екологічна концепція соціального розвитку Е. Берджесса (1886-1966) і його метод соціального картографування для дослідження міського співтовариства. Сучасні дискусії про категорії опису міського життя.
2. Категорії: «місто» (city), «міське» (urban), «наявність міського досвіду» (cityness), як базові засади сучасної міської епістемології (Brenner, Schmidt, 2015). Дискусії щодо межі типізації та унікальності міського досвіду (Pile; Low).
3. Конструювання «міста» і «міського»: агенти, медіа, владні ієрархії з позицій репрезентативного (Duncan, Wylie) і нерепрезентативного (Thrift, Lorimer) підходів. Можливості та обмеження застосування сучасних концептуалізацій до дослідження міст минулого.

Семінарське заняття № 1

Тема. Міська епістемологія: еволюція концепцій, підходів, категоріального апарату історичної урбаністики

(2 год.)

Логіка обговорення:

1. Передісторія формування урбаністики як науки. Особливості розміщення, будівництва і планування середньовічних міст Італії, Іспанії, Португалії. Міста Відродження в Італії. Міста Іспанії й Португалії після Великих географічних відкриттів (Лісабон, Севілья, Мадрид). Історико-географічні передумови розвитку, особливості будівництва та архітектури.
2. Зростання інтересу до проблематики міста в середині XIX ст. Початок вивчення міського різноманіття. Уявлення про простір і культурний ландшафт міста. Географічний детермінізм Ф. Ратцеля, поссібілізм П. Відаль де ла Блаша, критична географія І. Лакоста.
3. Категорії уявлень про простір: культурний ландшафт, географічний образ, просторовий міф, регіональна ідентичність. Еволюція концепцій культурного ландшафту: від класичних теорій К. Зауера і Л.С. Берга до критичної географії Е. Соджи. Три простори Е. Соджи і «подвійна ілюзія» А. Лефевра. Культурний ландшафт як тотально міський ландшафт у критичній географії.
4. «Золоте століття» урбаністичних концепцій. Міські дослідження: огляд Чиказької і Лос-Анджелеської соціологічних шкіл. «Новий урбанізм». «Право на місто».
5. Психологія міста, «ментальні карти» міста. Теорії глобального міста та інформаційного міста. Дослідження міської повсякденності і міська етнографія. Концепція «креативного міста».

Семінарське заняття № 2

Тема . Становлення і розвиток урбаністики XIX – XX ст.: візія дослідників модерного міста

(2 год.)

Логіка обговорення:

Завдання І. Ознайомлення з роботами Енгельс Ф. «Великі міста»; Зіммель Г. «Великі міста і духовне життя».

Підготовка відповідей на питання за результатами опрацювання:

1. У чому своєрідність британських промислових міст середини XIX ст.? Якими історичними і соціальними процесами обумовлено своєрідність їх просторового розвитку? Які риси британського промислового міста середини XIX в. особливо

виділяє Ф. Енгельс? Чи виявляються чи характеристики просторового розвитку міст, описані Енгельсом, в інших соціальних та історичних умовах?

2. Які проблеми тогочасних великих міст акцентуються в статті Г. Зіммеля? Як властивості міського середовища впливають на психологію городян і відносини між людьми у великому місті?

Завдання II. Ознайомлення з роботами дослідників-урбаністів ХХ ст.: Вірт Л. «Урбанізм як спосіб життя»; Харві Д. «Право на місто».

Підготовка відповідей на питання за результатами опрацювання:

1. Що Л. Вірт розуміє під поняттям «урбанізм»? Через які основні риси автор визначає місто? Які наслідки мають ці параметри міського середовища та їх комбінація для міських інститутів, соціальних відносин, політичного та економічного життя, психології городян?

2. Що таке «право на місто» у тлумаченні Д. Харві? Яка роль утопій просторової форми і політичних утопій у соціальному / міському розвитку? Як у місті розгортається боротьба за громадянські права і яке місце в ній посідають питання просторової організації міст?

Практична робота № 1

Тема: «Становлення і розвиток урбаністики в ХІХ – ХХ ст.:

Методичні підходи до вивчення міського простору»

(2 год.)

Завдання I.

I. Опрацюйте тексту змістового модуля 3. Методичні підходи до вивчення міського простору (Соціологія міста: навчальний посібник /за заг. ред. О. К. Міхеєвої. Донецьк: вид-во «Ноулідж», 2010. С. 70-91. На гугл-диску в папці курсу) і **підготуйте ґрунтовну відповідь на 2 питання з нижченаведених (за власним вибором):**

1. Які методи збору даних використовуються в соціології міста?

2. Охарактеризуйте проєктивні методи та окресліть їх можливості у вивченні міського простору.

3. Назвіть основні етапи застосування методу незакінчених речень (на прикладі вивчення образу міста).

4. Чи можуть проєктивні методи надати дослідникові ту інформацію, яку він не очікував отримати? Відповідь поясніть.

5. Опишіть переваги та недоліки методик з використанням малюнків при їх застосуванні щодо вивчення міського простору.

6. Які питання дозволяють розкрити статус індивіда у міському просторі?

7. Про що може свідчити той факт, що хтось з респондентів не пригадує ті міські

орієнтири, про які говорять більшість опитаних? Відповідь поясніть.

8. Чи залежить сприйняття «свого» або «чужого» простору від віку респондента? Від часу проживання в місті? Від району проживання? Відповідь поясніть.

9. Чому візуальна стратегія набуває дедалі більшої ваги в середовищі соціологів?

10. Як можна використовувати вторинні дані в дослідженні міської проблематики?

Форма звіту: усна аргументована презентація власної відповіді на занятті.

Завдання II.

II. Уявіть себе практикуючим соціологом-урбаністом, оберіть місто з країн спеціалізації, в якому діє університет, і підготуйте питання до студентів-першокурсників щодо їхніх самопочуття в новому місті.

Можна готувати питання по тематичним блокам для анкетування чи інтерв'ю. Також в анкеті використовувати потрібно різні види питань, які допоможуть Вам отримати потрібну інформацію.

Форма звіту: оформлення файлу-документу з власними питаннями (мінімум 10 питань з певним цільовим завданням) і прикріплення в ЕНК курсу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Трансформації міського способу життя модерної доби крізь призму регіональної історичної урбаністики

Лекція 3

Теорія і практика самоорганізації і саморозвитку міської спільноти

(2 год.)

Логіка викладу:

1. Класифікація і типологія міст. Місто – система, яка саморозвивається.
2. Основні етапи розвитку міста. Міське співтовариство в процесі організації міського (муніципального) управління.
3. Самоорганізація міської спільноти: форми, види, напрямки і вектори розвитку.

Лекція 4

Становлення «еталонного» модерного міста XIX – першої половини XX ст. (4 год.)

Логіка викладу:

1. «Париж – столиця XIX століття» (В. Беньямін). Модерністський проект реконструкції Парижа. Реформи барона Османа.
2. Інженерно-технічний та інфраструктурний розвиток ідей урбаністики в епоху Наполеона III. Основні напрямки трансформації Парижа: зміни простору, матеріальності, трансформація соціального життя і міських практик, часова політика реформаторів.
3. Роль фотографії у створенні образу міста (Ш. Марвіль). Репрезентації реформ Османа, поява «еталонного» міста.
4. Осмислення результатів реконструкції: праці Рейнгарда Баумайстера «Розширення міст у технічному, будівельно-поліцейському і господарському аспектах», Камілло Зітте «Художні основи містобудування», Ільдефонса Серда «Теорія міської дорожньої мережі».

Лекція 5

Мультитемпоральність міського життя (2 год.)

Логіка викладу:

1. Методологічні підходи та категоріальний апарат опису міської темпоральності: мультитемпоральність, гетерохронія, транзитивність, пористість, ритми міського життя.
2. Новий темпоральний горизонт модерного міста, феномен прискорення, структури і рівні темпоральності міського життя. Часова політика.
3. Історична структура і переживання історії в міському просторі.

Лекція 6

Культурологічний аспект розвитку міст країн Південної Європи (2 год.)

Логіка викладу:

1. Сутність міської культури країн Середземномор'я.
2. Культурно-антропологічні типи городян. Мода як ознака містян.
3. Репрезентація міської культури в мовних практиках городян.

Семінарське заняття № 3

Тема . Урбаністика і містобудування модерного міста: соціальна організація та ідеали (2 год.)

Логіка обговорення:

1. Урбаністика й індустріалізація. Місто: поняття, кількісні критерії. Урбанізація: поняття, індикатори, масштаби. Моделі урбанізованих систем. Теорії Тюнена, Кристаллера, Льоша, Ізарда, Лоурі.
2. Особливості урбанізації в країнах Південної Європи: моделі міста (Лісабон, Рим, Мадрид). Структурні зони найбільших міст (на прикладі Мадриду, Барселони, Лісабона, Порту, Риму, Мілана, Неаполя, Венеції).
3. Публічний і приватний простір міста: формування та трансформації. Види міських просторів та їх трансформації. Модерне місто і формування публічного простору. Специфіка інтеракцій і комунікації в публічних місцях. «Право на самотність».

Семінарське заняття № 4

Тема . Мультитемпоральність міського життя: Транспорт і формування модерного міста (2 год.)

Логіка обговорення:

1. Еволюція міського транспорту в XIX – початку XX ст.: аналіз основних видів. Розвиток внутрішньо і міжміських транспортних систем.
2. Роль міського та міжміського транспорту в зміні цінності часу: формування «залежності від часу» і «уважності до часу». Швидкість як нова цінність міського життя. Синхронізація часу як наслідок розвитку транспортної системи.
3. Виникнення нових міських ролей і звикання до транспорту. Транспортний етикет і освоєння нових правил міського життя. Мультисенсорність поїздок.
4. Йен Гел: «Спершу ми плануємо міста — згодом міста формують нас» - опрацювання фрагментів з його праці «Міста для людей» і презентація думок щодо: а) розвитку автомобільного руху; б) формуванню умов для велосипедного руху; в) сприяння пішохідному руху.

Семінарське заняття № 5

Тема . Трансформації індустріальної доби: основні виклики: місто і гендер
(2 год.)

Логіка обговорення:

1. З'ясування відмінностей моделей міської поведінки чоловіків і жінок. Міські локації та їх вплив на самовідчуття індивіда.
2. Сексизм, расизм і ейджизм у громадських місцях міста. «Географія жіночого страху» (Дж. Валентайн) і географія небезпеки. Критика феміністами міського дизайну як прояву нечутливості до специфічних жіночих потреб і загроз.
3. Нашарування соціальних і гендерних відмінностей. Критика бінарної опозиції публічного і приватного. Перетин гендерних відмінностей у містах з проявами соціальної диференціації і іншими варіантами ідентичності. Міські ландшафти як продукт патріархальних гендерних відносин.
4. Гендерні трансформації професій постфордистської ери та їх вплив на ідентичності городян.
5. Сексуальне життя городян як один з фокусів урбаністичного теоретизування.

Практична робота № 2

Тема. «Культурологічні аспекти розвитку міст: місто у фокусі кіно/фото-об'єктива»
(2 год.)

Мета: оволодіння основами методики візуального аналізу фотографій.

Логіка заняття:

I. Місто у візії фотографа. Вулична фотографія: мистецтво фокусувати повсякдення. Автори, роботи яких стали класикою жанру (за вибором студента/ки).

1. Анрі Картьє-Брессон, 1908-2004 - батько чорно-білої вуличної фотографії;
2. Робер Дуано, 1912-1994 - сучасник і послідовник справи Брессона;
3. Сол Лайтер, 1923-2013 - перші проби в кольоровому стріт-фото;
4. Алекс Уебб (р. 1952) - новий підхід до стріт-фотографії;
5. Стівен Шор (р. 1947) - повсякденне життя Америки в кольорі.

II. Як фотографія стала мистецтвом: А)Документальне фото.

1. Роберт Капа, 1913 - 1954 – класик документальної фотографії;
2. Герда Таро: З камерою - на війні. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://birdinflight.com/ru/pochemu_eto_shedevr/20210528-gerda-taro.html
3. Сучасні фотографи-документалісти - Крістофер Андерсон, Ньюша Таваколян;
Б)Художня та концептуальна фотографія. Найвідоміші фотографи та їхні доробки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Регіональна історична урбаністика постмодерного міста

Лекція 7

Трансформація містобудівних теорій в другій половині XX ст. і сучасні урбаністичні концепції

(2 год.)

1. Роль і значущість містобудівної діяльності. Зростання сучасної будівельної активності, розвиток територій міст і поселень.
2. Забезпечення сталого функціонування міст і поселень - стратегічна мета державного розвитку.
3. Сучасне місто і проблеми збереження спадщини

Лекція 8

Регіональна історична урбаністики в постіндустріальну епоху

(2 год.)

1. Початок локальної, фрагментованої постіндустріальної урбанізації. Революції в електроніці, енергетиці, створенні нових матеріалів. Інформаційна революція: інформаційно-комунікаційні технології, засоби зв'язку, формування креативного класу.
2. Публічний/громадський простір і формування ідентичності міських спільнот. Хіпстерській урбанізм. лівачський урбанізм.
3. Соціальна спрямованість планування розвитку міста (людський вимір міського ландшафту, містобудівної практики). Зручне для роботи і життя місто (Італія, Іспанія, Португалія).

Лекція 9

Морфологія забудови та якість міського середовища постіндустріальної епохи (Іспанія, Італія, Португалія)

(2 год.)

1. Актуальні проблеми містобудівного планування. Система цінностей і філософія містобудівної діяльності: Місто і природа, Місто і транспорт, Місто і люди, Місто і культура, Місто і мистецтво.
2. Моделі розвитку міст. Структурні одиниці населеного простору, міського середовища (параметри міського простору) і планувальної структури сучасного міста (квартали, мікрорайони тощо). Моделі малого, середнього і великого міста.

3. Просторова структура урбанізованої території. Просторовий каркас постіндустріального міста. Острови і архіпелаги урбанізованої території. Природний (еко-) каркас, транспортно-комунікаційний каркас (техно-) каркас, антропогенний (соціокультурний) каркас і культурна спадщина. Приклади містобудівних концепцій розвитку паризької, мадридської, лісабонської, римської агломерації.

Семинар № 6

Трансформація містобудівних концепцій другої половини ХХ ст. і постіндустріальне місто: система цінностей і просторовий каркас урбанізованих територій (2 год.)

1. Актуальні проблеми містобудівного планування. Система цінностей і філософія містобудівної діяльності: Місто і природа, Місто і транспорт, Місто і люди, Місто і культура, Місто і мистецтво.
2. Моделі розвитку міст. Структурні одиниці населеного простору, міського середовища (параметри міського простору – К. Лінч) і планувальної структури сучасного міста (квартали мікрорайони, ММТ). Моделі малого, середнього і великого міста.
3. Просторова структура урбанізованої території. Просторовий каркас постіндустріального міста. Острови і архіпелаги урбанізованої території. Природний (еко-) каркас, Транспортно-комунікаційний каркас (техно-) каркас, антропогенний (соціокультурний) каркас і культурну спадщину. Приклади містобудівних концепцій розвитку паризької, лісабонської, мадридської, римської агломерації.

Семинар № 7

Екологічні, транспортні, демографічні та соціальні проблеми постіндустріальних міст (Італія, Іспанія, Португалія) (2 год.)

1. Основи планувальної організації сучасного міста. Промислові, селітебні, рекреаційні території. Використання підземного простору в містах. Екологічні аспекти проектування міст.
2. Технологізація міського життя, формування масштабних інфраструктур модерного міста. Моделі просторової нерівномірності міського простору. Модель Кларка.

Моделі структури міст: концентрична, секторальна, багатоядерна. Проекти «міст майбутнього».

3. Міська агломерація. Поняття, причини зростання, кількісні критерії. Проблеми розвитку центрів найбільших міст. Недоліки і переваги великих міст і агломерацій.
4. Транспорт і урбанізація: взаємний вплив і його соціальні наслідки. Транспортні проблеми сучасного міста. Рівні автомобілізації.
5. Транспортне планування містобудівної діяльності. Варіанти транспортних систем для певних типів міст. Стандартна 4-стадійна модель транспортного прогнозу. Керування транспортною поведінкою. Парадигми мобільності. Паскаль, Форд. «Спіраль парадигм». Car-dependent city, livable city і car-free city. Основні складові.

Практична робота № 3

Тема: Морфологія забудови та якість міського середовища постіндустріальної епохи: методика складання соціально-економічного паспорту міста
(2 год.)

Мета: вивчити морфологію забудови та якість міського середовища постіндустріальної епохи (країн спеціалізації студентів – країн Південної Європи).

На практичному занятті вивчаємо загальну характеристику міста (із переліку країн-спеціалізації за вибором студента), яка представляє *соціально-економічний паспорт міста*.

Основними позиціями вивчення є: *Загальні відомості про місто*. Назва. Рік утворення. Сучасний адміністративний статус. Відстань від залізничної станції, аеропорту, річкового/морського порту. Географічне положення.

II. *Земельні ресурси*. Карта міста: адміністративні райони та їхні межі, селища, житлові масиви, мікрорайони та їхні межі. Загальна площа міських земель, у тому числі забудовані землі та міські угіддя: а) міста загалом; б) адміністративних районів; в) селищ, житлових масивів, мікрорайонів. Функціональні зони міста: перелік зон, межі. Кадастрова оцінка (вартість) земель у різних районах міста.

III. *Житловий фонд*. 1. Житловий фонд міста: а) загальна і житлова площа; б) кількість житлових квартир, динаміка за роками; в) показники загальної та житлової площі на 1 жителя, динаміка; г) розподіл житлового фонду за формами власності, динаміка. 2. Загальна площа житлового фонду зношеного (понад 70%) та аварійного. 3. Загальні відомості про кадастрову оцінку нерухомості міста: а) приблизна вартість житла (грн/кв. м) у різних районах і житлових масивах міста.

IV. *Рівень благоустрою міста*. 1. Благоустрій та озеленення: загальна площа і протяжність вулиць усіх класів; загальна площа зелених насаджень у межах міста. Водопровід, каналізація, санітарне очищення міста: а) протяжність водопроводу, його потужність, обсяги водоспоживання; б) наявність і протяжність каналізаційних

систем усіх типів, потужність очисних споруд, річні обсяги скидання стічних вод; в) санітарне очищення міста: парк сміттевозів і поливних машин, річні обсяги вивезення сміття тощо. Газифікація та теплофікація: протяжність газових і теплових мереж, обсяги споживання газу і централізованого тепла, динаміка тощо.

V. Населення міста та його розселення.

6.Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

V-VI СЕМЕСТР

	Максимальна кількість балів за	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекції	1	3	3	5	5	3	3
Відвідування семінарських занять	1	2	2	3	3	2	2
Відвідування практичних занять	1	1	1	1	1	1	1
Робота на семінарському занятті	10	2	20	3	30	2	20
Робота на практичному занятті	10	1	10	1	10	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	5	25	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	2	50	1	25
Разом			76		124		76
Максимальна кількість балів	276						
Розрахунок коефіцієнта:	60/276=0.36						

**6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.
(I СЕМЕСТР)**

Розділи (обсяг в годинах)	Вид контролю	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. Теоретичні засади регіональної історичної урбаністики			
Історична урбаністика як напрям сучасної історичної науки: предмет, методологія, термінологія (4 год)	контрольні питання	5	вересень
Міська епістемологія: методологія і категоріальний апарат. (4 год)	контрольні питання	5	вересень
Становлення і розвиток урбаністики в XIX – XX ст. (4 год)	контрольні питання	5	вересень
Разом		15	
Змістовий модуль II. Трансформації міського способу життя модерної доби крізь призму регіональної історичної урбаністики (Італія, Іспанія, Португалія)			
Теорія і практика самоорганізації і саморозвитку міської спільноти. (3 год)	контрольні питання	5	жовтень
Становлення «еталонного» модерного міста. (3 год)	контрольні питання	5	жовтень
Мультитемпоральність міського життя. (3 год)	контрольні питання	5	листопад
Трансформація індустріальних міст: основні виклики: місто і гендер. (3 год)	контрольні питання	5	листопад
Культурологічні аспекти розвитку міст. (4 год)	контрольні питання	5	грудень
Разом		25	
Змістовий модуль III. Регіональна історична урбаністика постмодерного міста (Італія, Іспанія, Португалія)			
Трансформація містобудівних теорій в другій половині XX ст. і сучасні урбаністичні концепції. (4 год)	контрольні питання	5	лютий
Регіональна історична урбаністики в постіндустріальну епоху. (4 год)	контрольні питання	5	лютий
Морфологія забудови та якість міського середовища постіндустріальної епохи (Іспанія, Італія, Португалія). (4 год)	контрольні питання	5	березень
Разом		15	
Разом: 40 год.		Разом: 55 балів	

6.3. **Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання**

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і практичних занять.

Форма проведення – письмова, письмово-усна.

Завдання для модульної контрольної роботи та критерії їх оцінювання розробляються лектором. Він проводить і оцінює модульні контрольні роботи.

Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години.

Письмові контрольні роботи зберігаються на кафедрі до кінця навчального року.

Результати перевірки письмових контрольних завдань доводяться до відома студентів не пізніше ніж через два робочі дні після їх виконання.

Студент, який не згоден з отриманою за результатами модульного контролю оцінкою, має право подати апеляцію безпосередньо після оголошення оцінки. У цьому випадку завідувач кафедри призначає апеляційну комісію, яка зобов'язана розглянути апеляцію в присутності студента.

<i>Оцінка</i>	<i>Критерії</i>
20 – 25	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей. глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу.
14 – 19	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі неточності та помилки.
8 – 13	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
0 – 7	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.

6.4. **Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання**

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю – письмова. Зміст і структура екзаменаційних білетів (контрольних завдань), критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни й доводяться до відома студентів на першому занятті.

Рівень знань	Оцінка	Критерії оцінювання відповіді
Відмінний рівень	31 – 40	Відповідь студента: <ul style="list-style-type: none"> - містить повний, розгорнутий, правильний виклад матеріалу з поставленого питання; - демонструє знання основних понять і категорій та взаємозв'язку між ними, вірне розуміння змісту основних теоретичних положень; - вказує на вміння давати змістовний та логічний аналіз матеріалу з поставленого питання; - демонструє знання різних наукових концепцій та підходів щодо певної науково-теоретичної чи науково-практичної проблеми, пов'язаної з поставленим питанням; - здатність робити власні висновки в разі неоднозначності, спірного чи проблемного характеру поставленого питання чи проблеми.
Добрий рівень	21 – 30	Студент дав досить змістовну відповідь на поставлене питання, але відповідь містить наступні недоліки: <ul style="list-style-type: none"> - недостатня повнота, незначні неточності чи прогалини при поясненні того чи іншого аспекту питання; - окремі формулювання є нечіткими; міститься інформація, котра не відноситься до змісту екзаменаційного питання.
Задовільний рівень	11 – 20	Студент дав відповідь на поставлене питання, однак допустив суттєві помилки як змістовного характеру, так і при оформленні відповіді на питання, а саме: <ul style="list-style-type: none"> - відповідь викладена недостатньо аргументовано та/або з порушенням правил логіки при поданні матеріалу; - відповідь не містить аналізу проблемних аспектів поставленого питання, свідчить про недостатню обізнаність з основними науковими теоріями і концепціями, що стосуються відповідного питання; - у роботі багато грубих орфографічних помилок;
Незадовільний рівень	0 – 10	Студент взагалі не відповів на питання, або його відповідь є неправильною, тобто містить грубі змістовні помилки щодо принципових аспектів поставленого питання. Аргументація відсутня взагалі або ж є абсолютно безсистемною чи алогічною.

6.5.Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю з дисципліни «Регіональна історична урбаністика»

1. Історична урбаністика як напрям сучасної історичної науки: предмет, методологія, термінологія.
2. Зростання інтересу до проблематики міста в середині XIX ст. Географічний детермінізм Ф. Ратцеля, поссібілізм П. Відаль де ла Блаша, критична географія І. Лакоста.
3. Категорії уявлень про простір: культурний ландшафт, географічний образ, просторовий міф, регіональна ідентичність.
4. Еволюція концепцій культурного ландшафту: від класичних теорій К. Зауера і Л.С. Берга до критичної географії Е. Соджи.
5. Три простори Е. Соджи і «подвійна ілюзія» А. Лефевра. Культурний

ландшафт як тотально міський ландшафт у критичній географії.

6. Психологія міста, «ментальні карти» міста. Теорії глобального міста та інформаційного міста.

7. Дослідження міської повсякденності і міська етнографія. Концепція «креативного міста».

8. Урбаністичні дослідження в рамках Чиказької школи.

9. Р. Парк (1864-1944) - теоретик соціальної екології великого міста.

10. Екологічна концепція соціального розвитку Е. Берджесса (1886-1966) і його метод соціального картографування для дослідження міського співтовариства.

11. Класифікація і типологія міст. Місто – система, яка саморозвивається.

12. Модерністський проект реконструкції Парижа. Реформи барона Османа.

13. Сутність міської культури країн Середземномор'я.

14. Культурно-антропологічні типи городян. Мода як ознака містян.

15. Репрезентація міської культури в повсякденних практиках городян (на прикладі міст спеціалізації за вибором студент(а)/ки).

16. Урбанізація: поняття, індикатори, масштаби. Моделі урбанізованих систем.

17. Особливості урбанізації в країнах Південної Європи: моделі міста (Лісабон, Рим, Мадрид за вибором студент(а)/ки).

18. Структурні зони найбільших міст (на прикладі Мадриду, Барселони, Лісабона, Порту, Риму, Мілана, Неаполя, Венеції за вибором студент(а)/ки).

19. Публічний і приватний простір міста: формування та трансформації.

20. Модерне місто і формування публічного простору. Специфіка інтеракцій і комунікації в публічних місцях.

21. Основи і принципи економіки міста. Рівновага, екстерналії, суспільні блага в міській економіці.

22. Основні підходи до вирішення найактуальніших завдань управління містом: своєчасне оновлення забудови, забезпечення міста інфраструктурою, оподаткування нерухомості.

23. Еволюція міського транспорту в ХІХ – початку ХХ ст. Розвиток внутрішньої і міжміських транспортних систем (на прикладі міст спеціалізації за вибором студент(а)/ки).

24. Швидкість як нова цінність міського життя доби модерну / постмодерну. Синхронізація часу як наслідок розвитку транспортної системи.

25. Транспортний етикет і освоєння нових правил міського життя доби модерну / постмодерну.

26. Аналіз гендерних відносин у модерному і постмодерному місті.
27. Сексизм, расизм і ейджизм у громадських місцях міста (на прикладі міст спеціалізації за вибором студент(а)/ки).
28. Критика феміністами міського дизайну як прояву нечутливості до специфічних жіночих потреб.
29. Гендерні трансформації професій постфордистської ери та їх вплив на ідентичності городян.
30. Форма і образ міста: візуальний аналіз ключових чинників розвитку міського середовища (на прикладі міст спеціалізації за вибором студент(а)/ки).
31. Постіндустріальне місто: просторовий каркас урбанізованої території. Природний (еко-) каркас, Транспортно-комунікаційний каркас (техно-) каркас, антропогенний (соціокультурний) каркас і культурна спадщина.
32. Соціальна спрямованість планування розвитку міста (людський вимір міського ландшафту, містобудівної практики). Зручне для роботи і життя місто (на прикладі міст спеціалізації за вибором студент(а)/ки).
33. Основи планувальної організації сучасного міста (на прикладі міст спеціалізації за вибором студент(а)/ки).
34. Технологізація міського життя, формування масштабних інфраструктур модерного міста. Модель Кларка.
35. Моделі структури міст: концентрична, секторальна, багатоядерна. Проекти «міст майбутнього».
36. Міська агломерація. Поняття, причини зростання, кількісні критерії.
37. Проблеми розвитку центрів найбільших міст. Недоліки і переваги великих міст і агломерацій (на прикладі міст спеціалізації за вибором студент(а)/ки).
38. Транспорт і урбанізація: взаємний вплив і його соціальні наслідки. Варіанти транспортних систем для певних типів міст.
39. Найбільші історичні пам'ятки і музеї (Італії, Іспанії, Португалії - за вибором студент(а)/ки): розташування, туристичне відвідування, вплив на життя міста.
40. Міста Італії: Рим – планування, видатні архітектурні споруди і пам'ятки.
41. Міста Іспанії: Мадрид (Барселона) – планування, видатні архітектурні споруди і пам'ятки.
42. Міста Португалії: Лісабон – економіко-географічне положення, особливості розвитку, планування і пам'ятки.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни

V-VI СЕМЕСТР

Модулі	I			II					III		
Теми	Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8	Т.9	Т.10	Т.11
Лекції (теми, бали)	Л.1 (1б.)	Л.2 (1б.)		Л.4 (1б.)	Л.5 (1б.)	Л.6 (1б.)	Л.7 (1б.)		Л.9 (1б.)	Л.1 (1б.)	Л.11 (1б.)
Семінарські заняття (теми, бали)		С.1. (11б.)	С.2 (11б.)		С.4 (11б.)	С.5 (11б.)	С.6 (11б.)		С.8 (11б.)	С.9 (11б.)	
Практичні заняття (тема, бали)			П.1 (11б.)					П.2 (11б.)			П.3 (11б.)
Самостійна робота	СР до Т 1 (5б.)	СР до Т 2 (5б.)	СР до Т 3 (5б.)	СР до Т 4 (5б.)	СР до Т 5 (5б.)	СР до Т 6 (5б.)	СР до Т 7 (5б.)	СР до Т 8 (5б.)	СР до Т 9 (5б.)	СР до Т 10 (5б.)	СР до Т 11 (5б.)
Поточний контроль (вид, бали)	25			50					25		
Семестровий контроль	екзамен (40 балів)										

8.Рекомендована література

Посібники

1. Дронова О.Л. Геоурбаністика: навч. посіб. Київ: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2014.
2. Соціологія міста: навчальний посібник / [Л. В. Малес, В. В. Середа, М. О. Соболевська, Ю. Г. Сорока та ін.]; за заг. ред. О. К. Міхеєвої. Донецьк: Ноулідж, 2010.

Додаткова література

1. Бабич Катерина. Міста, джентрифікація, житло. Лекція Матіаша Бернта і обговорення. – Режим доступу: <https://mistosite.org.ua/articles/mista-dzhentryfikatsiia-zhytlo-lektsiia-matiasha-bernta-i-obhovorennia>
2. Bobrova Anastasiia. Обмеженням туризму, доступне житло і протидія джентрифікації: як розвивається Барселона – Режим доступу: <https://mistosite.org.ua/articles/obmezhenniam-turyzmu-dostupne-zhytlo-i-protydiia-dzhentryfikatsii-iak-rozvyvaietsia-barselona>
3. Vochkarov Serhii. Компактне місто: нідерландський досвід. – Режим доступу: <https://mistosite.org.ua/articles/kompaktne-misto-niderlandskyyi-dosvid?locale=uk>
4. Гейл, Ян. Міста для людей / пер. с англ. М., 2012. 276 с. (уривки в перекладі українською) <https://mistosite.org.ua/articles/yen-gel-mista-dlia-liudei-uryvok-z-knyzhky>)
5. About Metropolitan and Micropolitan Statistical Areas // U.S. Census Bureau. URL: <http://www.census.gov/population/metro/about> (дата обращения: 31.10.2014).
6. Bancelhon Melanie, Marios Constantinides, Edyta Paulina Bogucka, Luca Maria Aiello, Daniele Quercia. Streetonomics: Quantifying Culture Using Street Names PLOS ONE, 2021. http://social-dynamics.net/docs/streetonomics_plos.pdf
7. Bogucka Edyta Paulina, Marios Constantinides, Luca Maria Aiello, Daniele Quercia, Wonyoung So, Melanie Bancelhon. Cartographic Design of Cultural Maps. IEEE Computer Graphics and Applications, 2020. https://social-dynamics.net/docs/cultural_maps.pdf
8. Bruegmann R. Sprawl: A Compact History. University of Chicago Press, Chicago, 2005.
9. Cox W. Major Metropolitan Commuting Trends: 2000-2010//NewGeography.com, 25.10.2011.
10. Cox W. Perspectives on Urban Cores and Suburbs // NewGeography, 2011, March 13.

11. Cox W. Questioning the Messianic Conception of Smart Growth // NewGeography.com, 28.06.2012.
12. Dellenbaugh-Losse Mary, Nils-Eyk Zimmermann, Nicole de Vries. The Urban Commons Cookbook: Strategies and Insights for Creating and Maintaining Urban Commons. — Режим доступа: <http://urbancommonscookbook.com/urbancommonscookbook.pdf>
13. Florida R. Who's Your City? How the Creative Economy Is Making Where to Live the Most Important Decision of Your Life. Basic Books, 2008.
14. Hass-Klau C. The effect of public transport investment on car ownership. The results for 17 urban areas in France, Germany, UK and North America. - Environmental & Transport Planning, 2007
15. Hillier B. The Social Logic of Space. Cambridge University Press, 1984.
16. Hubbard Ph., R. Kitchin, G. Valentine (Ed.) Key Texts Human Geography. Los Angeles. 2008.
17. Little Arthur D. The Future of Urban Mobility 2.0. Imperatives to shape extended mobility ecosystems of tomorrow (2014)
18. Marchetti, C., 1994: Anthropological Invariants in Travel Behavior, Technological Forecasting and Social Change, 47 :75—88, Internal Publication, International Institute for Applied Systems Analysis, Laxenburg, Austria
19. Mitchell William J. ME++. - The MIT Press, 2003
20. Mogridge M. Travel in towns: jam yesterday, jam today and jam tomorrow?, Macmillan Press, London, 1990.
21. Renn A. Chicago's Eroding Competitive Performance (Chicago vs. New York) // NewGeography? Oct 17.
22. Renn A. In NYC, throwing good infrastructure money after bad // New York Daily News, 2015, April 6.
23. Renn A. LA's Tale of Two Cities // NewGeography, 2015, July 20/
24. Renn A. New York: Leadership in Transportation Design // Urbanophile October 25, 2009.
25. Saunders P. Two Chicagos, Defined // NewGeography, 2014, Dec.
26. Townsend A.M. Smart cities: Big Data, Civic Hackers, and the Quest for A New Utopia, W.W. Norton & Co. 2013.
27. Urban America: US cities in the global economy // McKinsey Global Institute, 01.04, 2012
28. Urban planning A Windy City for the next century/ Economist, 1999, April 10.

29. Vuchic Vukan R. Urban public transportation: systems and technology. Washington, DC: John Wiley & Sons, 2007.
30. Weiner E. Urban Transportation Planning in the United States: History, Policy and Practice. Springer Science + Business Media, LLC., 2008.

Електронні ресурси

1. Міжнародна Федерація житлового будівництва та містобудування - International Federation for Housing and Planning (IFHP). – Режим доступу: <http://www.ifhp.org/>
2. Mistosite: українська урбаністична платформа. – Режим доступу: <https://mistosite.org.ua>
3. Платформа вивчення міської топоніміки у взаємозв'язку з соціокультурною поведінки індивідів: Streetonomics: The Social Dynamics Team presents – Режим доступу: <http://social-dynamics.net/streetonomics/>
4. Cyurbia <http://www.cyurbia.org/>
5. Planetizen: Urban Planning and Development Network <http://www.planetizen.com/>
6. Radical Urban Theory <http://www.radicalurbantheory.com/>
7. Resource for Urban Design Information (RUDI) <http://www.rudi.net/>
8. Curbed <http://www.curbed.com/>
9. The Slatin Report <http://www.theslatinreport.com/>
10. UrbanScraper <http://urbanscraper.blogspot.com/>